

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

नागरीकांची सनद

नागरीकांची सनद

प्रशासन लोकाभिमुख होण्यासाठी तसेच शासनाच्या दैनंदिन कामकाजात पारदर्शकता आणून शासनाने धोरण राबविण्यासाठी नागरीकांची सनद (सिटीझन चार्टर) तयार करण्यांत आली आहे. जनतेला त्यांच्या कामाबाबत होणारी गैरसोय टाळण्यासाठी या सनदेची निर्माती करण्यांत आली असून जनतेचे काम विहित मुदतीच्या आत करून घेण्याचा हक्क खऱ्या अर्थाने याद्वारे प्राप्त होणार आहे. या सनदेद्वारे जनतेला चांगली सेवा देणे तसेच कायद्याची आणि नियमांची अंजलबजावणी संबंधीत अधिकाराद्वारे करून पारदर्शक प्रशासनाची खात्री जनतेला देता येईल अशा महत्वाच्या बाबींचा समावेश यात आहे.

शासनाकडून जनतेला विविध प्रकारच्या सेवा उपलब्ध करून दिल्या जातात या सेवा कतीतकमी वेळात मिळाव्यात त्या दर्जेदार असाव्यात अशी जनतेची माफक अपेक्षा असते. या सेवांची पुरेपूर माहिती सर्वसामान्य जनतेला व्हावी तसेच शासकीय कामकाजात सुधारणा करणे, पारदर्शकता आणून जनतेच्या बाबतीत आपले उत्तरदायित्व जोपासणे या उद्दिष्टांच्या पूर्तीकरिता नागरीकांची (सिटीझन चार्टर) तयार करण्यात आली आहे.

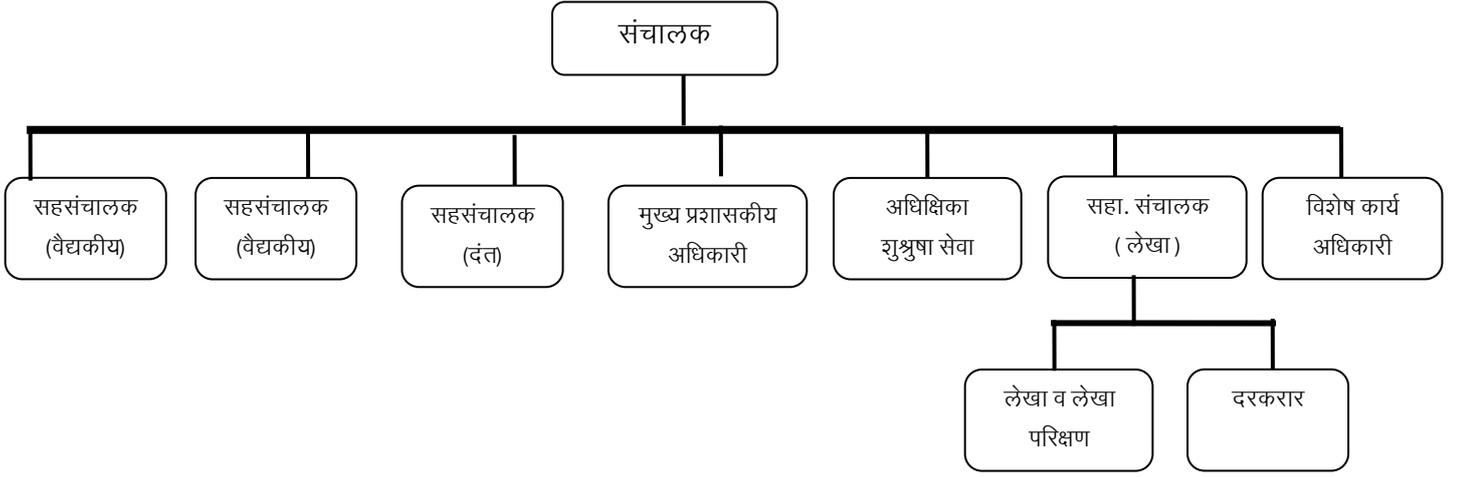
महाराष्ट्र शासनाने १९७१ साली सर्जन जनरल या कार्यालयाचे विभाजन करून संचालक आरोग्य सेवा व संचालक वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन अशी दोन वेगळी संचालनालये स्थापन केली. या स्थापनेचा १ सप्टेंबर हा वैद्यकीय शिक्षण दिवस म्हणून आयोजित करण्यात येतो. महाराष्ट्र राज्यामध्ये वैद्यकीय, दंत, परिचारीका व इतर आरोग्य सेवेशी संबंधीत अभ्यासक्रमाचे बळकटीकरण करणे व त्यात वाढ करणे या उद्देशाने हे संचालनालय महाराष्ट्र शासनाने स्थापन केलेले आहे. महाराष्ट्र शासनाच्या वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रवये विभागांतर्गत संचालनालय वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, हा विभाग कार्यरत असून सदर संचालनालयांतर्गत एकूण १६ वैद्यकीय महाविद्यालये, ३ शासकीय दंत महाविद्यालये व परिचर्या शिक्षण संस्था कार्यरत असून सदर महाविद्यालयासह संलग्नित असणारी एकूण २३ रुग्णालये व ६ ग्रामीण प्रशिक्षण केंद्रे कार्यरत आहेत. वैद्यकीय महाविद्यालये व शासकीय दंत महाविद्यालये येथे शिक्षणाद्वारे तज्ञ डॉक्टर निर्माण करण्याचे कार्य करण्यांत येते व संलग्नित रुग्णालये राज्यातील सामान्य जनतेस माफक दरामध्ये रुग्णसेवा देण्यात येते. सदर कामाच्या अनुषंगाने स्थानिक पातळीवर अधिष्ठाता यांना वित्तीय अधिकार व प्रशासनीक अधिकार काही प्रमाणात प्रदान करण्यांत आलेले असून इतर कामकाज उदा. विद्यार्थी प्रवेश परिक्षा पदनिर्माती इत्यादी कामे संचालनालय स्तरावरून शासन आदेशानुसार केली जातात.

नागरीकांची सनद

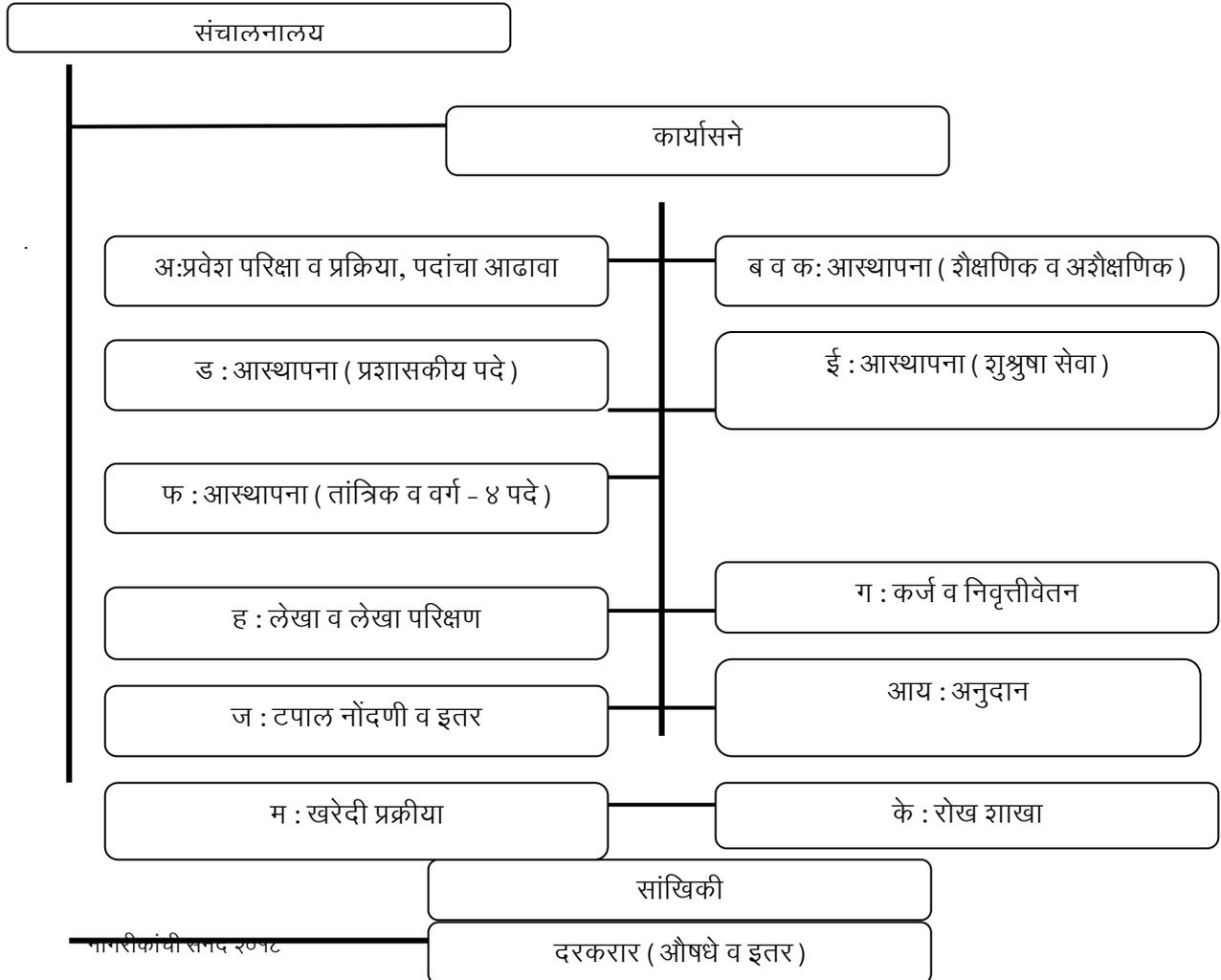
- १). नागरीकांना उत्तम दर्जाची सेवा देण्यासाठी नागरीकांची सनद तयार करण्यात आली आहे.
- २). या संचालनालयाकडून खालील सेवा पुरविण्यात येतात.
 - अ). अॅलोपॅथीक व दंत या आधुनिक औषध पद्धतीमधील शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयातून अभ्यासक्रम शिकवून अर्हताधारक डॉक्टर्स निर्माण करणे.
 - ब). अॅलोपॅथीक उपचार पद्धतीनुसार आधुनिक वैद्यक शास्त्राद्वारे रुग्णावर उपचार करणे
 - क). सदरहू आधुनिक उपचार पद्धती नागरिकांमध्ये लोकप्रिय करून अधिकाधिक रुग्णांना व्याधीमुक्त करण्याचा प्रयत्न करणे.
 - ड). अॅलोपॅथीक / दंत पद्धतीमध्ये विविध शासकीय महाविद्यालयांमध्ये संशोधन करून त्याचप्रमाणे जगातील इतर नवनविन संधोधनात्मक बाबींचा वापर करून नागरिकांना या संशोधनाचा लाभ मिळवून देणे.

संचालनालय वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, मुंबई यांच्या कार्यप्रणाली बाबतची सविस्तर माहिती
(अ) विभागाची सर्वसाधारण माहिती व विभागांतर्गतच्या क्षेत्रिय कार्यालयातील मंजूर कार्यरत अधिकारी व कर्मचारी याबाबतची संवर्गनिहाय संख्यात्मक माहिती.

या संचालनालयातर्फे खालीलप्रमाणे यंत्रणा व कार्यप्रणाली राबविण्यात येते.

• संचालनालयातील कार्यासन

- सांखिकी

संचालनालयाच्या अधिनस्त असलेली कार्यालये
शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व संलग्नीत रुग्णालये

संचालनालयाच्या अधिनस्त असलेली वैद्यकीय महाविद्यालये व संलग्नीत रुग्णालयांची नावे व खाटांची संख्या

अ. क्र.	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय	क्षमता	वैद्यकीय महाविद्यालयांच्या स्थापनेचे वर्ष		संलग्नीत रुग्णालये व आरोग्य विभाग	खाटांची संख्या
उर्वरित महाराष्ट्र						
१	ग्रॅन्ट शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, सर ज.जी. रुग्णालय आवार, भायखळा, मु.-४००००८	२००	१८४५	१	सर ज.जी.समूह रुग्णालय, मुंबई	१३५२
				२	सेंट जॉर्ज रुग्णालय, मुंबई	५२१
				३	जी.टी.रुग्णालय, मुंबई	४६७
				४	कामा व आल्ब्लेस रु.मुंबई	५०५
				५	नागरी आरोग्य केंद्र बांद्रा, मुंबई	५०
				६	आरोग्य पथक, पालघर	१६
२	बै.जी. शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे	२००	१९६४	१	ससून सामान्य रुग्णालय, पुणे	१२८८
				२	आरोग्य पथक, शिरूर, पुणे	१७
३	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, पंढरपुर रोड, मिरज, जिल्हा-सांगली	१५०	१९६२	१	शासकीय वैद्य. महाविद्यालय व रुग्णालय, मिरज	१२०
				२	पी.व्ही.पाटील सामान्य रुग्णालय, सांगली	३८८
				३	आरोग्य पथक, तासगांव	२७
४	श्री.भाऊसाहेब हिर शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, चक्करबारडी आवार, धुळे	१००	१९८८	१	श्री.भाऊसाहेब हिरे शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, धुळे	५०८
५	डॉ.वैशंपायन स्मृती शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, सोलापूर	१५०	१९६३	१	छत्रपती शिवाजी महाराज सामान्य रुग्णालय	७३३
६	राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, कोल्हापूर	१५०	२००१	१	प्रमिला राजे स्मृती सामान्य रुग्णालय, कोल्हापूर	५००
७	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, जळगांव	१००	२०१८	१	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, जळगांव	३००
मराठवाडा						
७	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, औरंगाबाद	१५०	१९५६	१	शासकीय वैद्य. महाविद्यालय व रुग्णालय, औरंगाबाद	१०२८
				२	आरोग्य पथक, पैठण	३०
८	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नांदेड	१००	१९८८	१	शासकीय वैद्य. महाविद्यालय व रुग्णालय, नांदेड	५०८
९	स्वामी रामानंद तीर्थ ग्रामीण शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, अंबाजोगाई	१००	१९७४	१	स्वामी रामानंद तीर्थ ग्रामीण वैद्यकीय महाविद्यालय व	५१८

अ. क्र.	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय	क्षमता	वैद्यकीय महाविद्यालयांच्या स्थापनेचे वर्ष		संलग्नीत रुग्णालये व आरोग्य विभाग	खाटांची संख्या
					रुग्णालय, अंबाजोगाई	
१०	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, लातूर	१५०	२००२	१	सर्वोपचार रुग्णालय, लातूर	५००
विदर्भ						
११	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	२००	१९४७	१	शासकीय वैद्य. महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर	१००१
				२	अतिविशेषोपचार रुग्णालय, नागपूर	१२०
१२	इंदिरा गांधी शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	१५०	१९६८	१	इंदिरा गांधी शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर	५९४
				२	डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर रुग्णालय व अनुसंधान केंद्र नागपूर	२४०
१३	श्री.वसंतराव नाईक शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, यवतमाळ	१५०	१९८९	१	श्री.वसंतराव नाईक शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, यवतमाळ	५७०
				२	श्री.वसंतराव नाईक शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व महिला रुग्णालय, यवतमाळ	८०
१४	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, अकोला	१५०	२००२	१	सर्वोपचार रुग्णालय, अकोला	५००
१५	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, चंद्रपूर	१००	२०१५	१	जिल्हा रुग्णालय, चंद्रपूर	३००
१६	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, गोंदीया	१००	२०१६	१	जिल्हा रुग्णालय, गोंदीया	३००

शासकीय दंत महाविद्यालये व रुग्णालये

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	प्रवेश क्षमता
१	शासकीय दंत महाविद्यालय व रुग्णालय, मुंबई	१००
२	शासकीय दंत महाविद्यालय व रुग्णालय, औरंगाबाद	५०
३	शासकीय दंत महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर	५०
	एकूण	२००

पदवीपूर्व परिचारीका महाविद्यालये

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव : बी.एस.सी.नर्सिंग	प्रवेश क्षमता
१	इन्स्टिट्यूट ऑफ नर्सिंग, ज.जी. रुग्णालय, मुंबई	५०
२	कॉलेज ऑफ नर्सिंग, बै.जी.वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे	५०
३	कॉलेज ऑफ नर्सिंग, शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	५०
४	कॉलेज ऑफ नर्सिंग, शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, औरंगाबाद	५०
	एकूण	२००

पदवीका परिचारीका महाविद्यालये

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव : जी.एन.एम. नर्सिंग	प्रवेश क्षमता
--------	--	---------------

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव : जी.एन.एम. नर्सिंग	प्रवेश क्षमता
१	गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय, मुंबई	२७
२	सेंट जॉर्जस रुग्णालय, मुंबई	२०
३	ससून सर्वोपचार रुग्णालय, पुणे	४०
४	श्री.छत्रपती शिवाजी महाराज सर्वोपचार रुग्णालय, सोलापूर	२०
५	पद्मभूषण वसंतदादा पाटील सर्वोपचार रुग्णालय, सांगली	२०
६	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर	४३
७	इंदिरा गांधी शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर	२७
८	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, औरंगाबाद	३३
९	स्वामी रामानंद तीर्थ ग्रामीण वैद्यकीय महा. व रुग्णालय, अंबाजोगाई	२०
	एकूण	२५०

पदव्युत्तर परिचारीका महाविद्यालये

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	प्रवेश क्षमता
१	परिचर्या शिक्षण संस्था, मुंबई	१७

भौतीकोपचार व व्यवसायोपचार शाळा व केंद्रे

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	प्रवेश क्षमता
१	भौतीकोपचार शाळा व केंद्र, शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	३०
२	व्यावसायोपचार शाळा व केंद्र, शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	३०
	एकूण	६०

डी.एम.एल.टी. अभ्यासक्रम राबविणारे महाविद्यालये

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	प्रवेश क्षमता
१	ग्रॅन्ट वैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	१२
२	बै.जी.वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे	१६
३	श्री.भारुसाहेब हिरे शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, धुळे	३०
४	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, मिरज	१२
५	डॉ.वैशंपायन स्मृती वैद्यकीय महाविद्यालय, सोलापूर	२०
६	राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शासकीय वैद्य.महा., कोल्हापूर	२०
७	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, औरंगाबाद	१२
८	डॉ.शंकरराव चव्हाण शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नांदेड	२०
९	स्वामी रामानंद तीर्थ ग्रामीण वैद्यकीय महाविद्यालय, अंबाजोगाई	६
१०	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	१२
११	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, अकोला	२०
	एकूण	१८०

वैद्यकीय महाविद्यालयांमधील वैद्यकीय पदव्युत्तर पदवी व पदव्युत्तर पदवीका अभ्यासक्रमांची स्थिती

पदव्युत्तर अभ्यासक्रम

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	अभ्यासक्रम		जागा	
		मान्यता	अमान्यता	मान्यता	अमान्यता
१	पदवी-डिग्री कोर्स	१६०	०५	५६०	५४
२	पदवीका-डिप्लोमा कोर्स	६४	०५	१६०	१७

	एकूण	२२४	१०	७२०	७१
--	------	-----	----	-----	----

अतिविशेषोपचार अभ्यासक्रम

अ.क्र.	अभ्यासक्रम	जागा
१	डी.एम	०५
२	एम.सीएच	१३
	एकूण	१८

अ.क्र.	महाविद्यालयाचे नाव	एकूण प्रवेश क्षमता	वैद्यकीय महाविद्यालयाच्या स्थापनेचे वर्ष
शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये			
१	ग्रॅन्ट शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	२००	१८४५
२	बै.जी.वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे	२००	१९६४
३	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, मिरज जिल्हा-सांगली	१५०	१९६२
४	श्री.भाऊसाहेब हिरे शासकीय महाविद्यालय, धुळे	१००	१९८८
५	डॉ.वैशंपायन स्मृती शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, सोलापूर	१५०	१९६३
६	राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शासकीय वैद्य.महा., कोल्हापूर	१५०	२००१
७	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, जळगांव	१००	२०१८
८	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, औरंगाबाद	१५०	१९५६
९	शासकीय महाविद्यालय, नांदेड	१००	१९८८
१०	स्वामी रामानंद तीर्थ ग्रामीण शासकीय वैद्यकीय महा., अंबाजोगाई	१००	१९७४
११	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, लातूर	१५०	२००२
१२	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	२००	१९४७
१३	इंदिरा गांधी शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	१००	१९६८
१४	श्री.वसंतराव नाईक शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, यवतमाळ	१५०	१९८९
१५	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, अकोला	१५०	२००२
१६	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, चंद्रपूर	१००	२०१५
१७	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, गोंदीया	१००	२०१६
महानगरपालीकेची वैद्यकीय महाविद्यालये			
१	सेठ जी.एस.वैद्यकीय महाविद्यालय, परळ, मुंबई	१८०	१९२५
२	लोकमान्य टिळक म्युनिसिपल वैद्यकीय महाविद्यालय, सायन, मुंबई	१००	१९६४
३	टोपीवाला नॅशनल वैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई सेंट्रल, मुंबई	१२०	१९६४
४	राजीव गांधी वैद्यकीय महाविद्यालय, कळवा, ठाणे	६०	१९९२
५	आर.एन.कुपर जनरल हॉस्पिटल अँड मेडिकल कॉलेज, मुंबई	१५०	
केंद्र शासनाची वैद्यकीय महाविद्यालये			
१	आर्म्ड फोर्स वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे	१४०	१९६२
२	महात्मा गांधी इन्स्टिट्यूट ऑफ मेडीकल सायन्सेस, सांगवी, वर्धा	१००	१९६९
खाजगी विनाअनुदानीत वैद्यकीय महाविद्यालये			

१	तेरणा वैद्यकीय महाविद्यालय, नवी मुंबई	१००	१९९१
२	अण्णासाहेब चुडामण पाटील वैद्यकीय महाविद्यालय, धुळे	१००	१९९०
३	एन.के.पी.साळवे वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर	१५०	१९९०
४	डॉ.वसंतराव पवार वैद्यकीय महाविद्यालय, नाशिक	१२०	१९९०
५	डॉ.उल्हास पाटील वैद्यकीय महाविद्यालय, जळगाव	१५०	२००८
६	पद्.व्ही.व्ही.पाटील फाऊंडेशनचे वैद्य. महाविद्यालय, अहमदनगर	१५०	२००३
७	के.जे.सोमय्या वैद्यकीय महाविद्यालय, सायन, मुंबई	५०	१९९१
८	एम.आय.एम.एस.आर. वैद्यकीय महाविद्यालय, लातूर	१००	१९९०
९	एम.आय.एम.ई.आर. वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे	१५०	१९९४
१०	डॉ.पंजाबराव देशमुख स्मृती वैद्यकीय महाविद्यालय, अमरावती	१००	१९८४
११	श्रीमती काशीबाई नवले वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे	१५०	२००७
१२	अश्विनी ग्रामीण वैद्यकीय महाविद्यालय, सोलापूर	१००	२०१२
१३	इन्स्टि. ऑफ मेडीकल सायन्सेस आणि रिसर्च सेंटर, मायनी, सातारा	१००	२०१२
१४	एसएमबीटी मेडीकल कॉलेज, नाशिक	१५०	
१५	विठ्ठलराव जोशी मेडिकल कॉलेज, रत्नागिरी	१००	
मायनोरीटी अनडेड प्रा.मेडिक कॉलेज			
१	इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मेडिकल सायन्सेस अँड रिसर्च, जालना	१००	
अभिमत विद्यापीठाची वैद्यकीय महाविद्यालये			
१	भारती अभिमत विद्यापीठाचे वैद्यकीय महाविद्यालय, सांगली	१५०	२००५
२	भारती अभिमत विद्यापीठाचे वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे	१५०	१९८९
३	डॉ.डी.वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठ वैद्य.महाविद्यालय, कोल्हापूर	१५०	१९८९
४	जवाहरलाल नेहरु वैद्यकीय महाविद्यालय, सावंगी, वर्धा	२००	१९९०
५	कृष्णा इन्स्टिट्यूट ऑफ मेडिकल सायन्सेस, कराड, सातारा	२००	१९८४
६	महात्मा गांधी मिशनचे वैद्यकीय महाविद्यालय, औरंगाबाद	१५०	१९८९
७	महात्मा गांधी मिशनचे वैद्यकीय महाविद्यालय, नवी मुंबई	१५०	१९८९
८	डॉ.डी.वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठ वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे	२५०	१९९५
९	डॉ.डी.वाय.पाटील अभिमत विद्यापीठ वैद्य. महाविद्यालय, नवी मुंबई	१५०	१९८९
१०	प्रवरा इन्स्टिट्यूट ऑफ मेडिकल सायन्सेस, लोणी, अहमदनगर	१२५	१९८४

संचालनालय, वैद्यकीय शिक्षण आणि संशोधन, मुंबई

शासकीय दंत महाविद्यालय व रुग्णालय इमारत चौथा मजला, सेंट जॉर्जेस् रुग्णालय आवार, पी. डीमेलो रोड, फोर्ट, मुंबई - ४०० ००१
दुरध्वनी: +९१-२२-२२६२०३६१-६५/२२६५२२५१/५७/५९. टेलीग्राम: "MEDUCATNSEARCH" फॅक्स: +९१-२२-२२६२०५६२/२२६५२१६८
संकेतस्थळ: <http://www.dmer.org>

क्र.संवैशिवसं/ममाअ-२००५/अ.म,म.अ,स.अ/रवका-ड/४८८६/२०१८ दिनांक:- /०५/२०१८

विषय :- केंद्र शासनाचा माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ च्या अंमलबजावणीबाबत.

संदर्भ :- शासन पत्र क्र.ममअ-२००५/११३६/प्र.क्र.१६४/०५/समन्वय, दि.१० ऑक्टोबर, २००५

केंद्र शासनाचा माहितीचा अधिकार अधिनियम - २००५ या मधील कलम ४ (१) व (२) आणि १९ मधील तरतूदीनुसार संचालनालय, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन या कार्यालयातील माहिती अधिकारी व सहाय्यक माहिती अधिकारी तसेच अपिलीय अधिकारी यांच्या सुधारीत नियुक्त्या पुढीलप्रमाणे करण्यात येत आहेत.

कार्यासनाचे नाव	सहाय्यक माहिती अधिकाऱ्याचे नाव	माहिती अधिकाऱ्याचे नाव	अपिलीय अधिकाऱ्याचे नाव
"अ"	श्री.विनय सावंत	श्री.संतोष गोसावी	श्री.हेमंत पवार
सीईटी सेल	श्री.तुषार शिंदे	श्री.संतोष गोसावी	श्री.हेमंत पवार
"ब"	श्री.लक्ष्मण जाधव	श्री.नंदकुमार कोकरे	श्रीमती.मिनाक्षी आडे
"क/दंत"	श्री.तुषार पावसकर	श्री.नंदकुमार कोकरे	श्रीमती.मिनाक्षी आडे
"ड"	श्री.जगन्नाथ नवले	श्री.नंदकुमार कोकरे	श्रीमती.मिनाक्षी आडे
"ई"	श्री.कौशल ठाकुर	श्री.हेमंत पवार	श्री.हेमंत पवार
"फ"	श्री.अनिल निमसरकार	श्री.विष्णू कामडी	श्री.हेमंत पवार
"ज"	श्रीमती कल्पना जंगले	श्री.सी.पी.कुमावत	श्रीमती.मिनाक्षी आडे
"म"	श्री.विनायक हातखांबकर	श्री.तुषार पावसकर	श्रीमती पूनम पाटील
"आय"	श्री.संजय सावंत	श्री.विष्णू कामडी	श्रीमती पूनम पाटील
"के"	श्री.विनय सावंत	श्री.विष्णू कामडी	श्रीमती पूनम पाटील
"औषध खरेदी कक्ष"	श्री.आकाश तायडे	श्रीमती गितांजली म्हात्रे	श्रीमती पूनम पाटील
"ग"	श्री.के.एल.ठाकुर	श्रीमती गितांजली म्हात्रे	श्रीमती पूनम पाटील
"ह"	श्री.सी.पी.कुमावत	श्रीमती गितांजली म्हात्रे	श्रीमती पूनम पाटील
"सांख्यिकी"	श्री.मंदार सावंत	श्री.नंदकुमार कोकरे	श्रीमती.मिनाक्षी आडे
"समन्वय"	श्री.विनायक हातखांबकर	श्री.संजय वाघमारे	श्रीमती.मिनाक्षी आडे

**संचालनालयांतर्गत कामकाज हाताळण्यासाठी वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, मुंबई यांच्या कार्यालयातील
अधिकार्यांचे अधिकार**

अ.क्र.	पदनाम	अधिकार
१	संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, मुंबई	संचालनालयातील कार्यासन व सर्व संस्थांवर नियंत्रण व विभाग प्रमुख
२	सह संचालक (वैद्य)	आस्थापना विषयक व यंत्रसामुग्री उपकरणे, पुस्तके खरेदी
३	सह संचालक (दंत)	आस्थापना विषयक (दंत) (नर्सिंग)
४	मुख्य प्रशासकीय अधिकारी	तृतीयश्रेणी लिपिक, वर्गातील नियुक्त्या, पदोन्नत्या, बदल्या, तसेच लघुटंकलेखक, निम्नश्रेणी लघुलेखक, उच्चश्रेणी लघुलेखक व इतर लिपिक/तांत्रिक संवर्ग या विषयांबाबत शासकीय नियमानुसार सल्ला तसेच मार्गदर्शन संचालकांना करणे या बाबी तसेच या प्रकरणी संचालकांनी प्रत्यार्पित केलेले अधिकार
५	मुख्य प्रशासकीय अधिकारी	प्रवेश नियंत्रण कक्ष तसेच या प्रकरणी संचालकांनी प्रत्यार्पित केलेले अधिकार
६	अधिका शिक्षिका शुश्रूषा सेवा	परिचर्या संवर्गातील नेमणुका, बदल्या, पदोन्नत्या न्यायालयीन प्रकरणे, निरीक्षणे व त्या संवर्गाशी संबंधीत सर्व बाबी. नवीन संस्थांची निरीक्षणे, नविन संस्थांना मान्यतेबाबतची प्रकरणे, परिचर्या शिक्षण व सेवा यांच्या गुणवत्ता व सुधारणा
७	सहाय्यक संचालक (लेखा)	लेखापरिक्षणाची कामे व प्रशासकीय कामे
८	सहाय्यक संचालक (औखक)	औषध खरेदी विषयक प्रशासकीय कामे
९	सहाय्यक संचालक (लेखा) (औखक)	औखक, खरेदी परिक्षण विषयक कामे
१०	प्रशासकीय अधिकारी	संचालनालयाच्या प्रत्येक कार्यासनातील विषयानुसार प्रशासकीय कामाचे वाटप करून संचालकांनी अधिकार प्रत्यार्पित केल्यानुसार

संचालनालयातील कामाचे विस्तृत स्वरूप

१	कार्यासन "अ" व "असीईटी"	१	वैद्यकीय प्रवेश प्रक्रीया
		२	नवीन पदांची निर्मिती
		३	पदांचा आढावा
		४	पदे पुर्नज्जीवीत करणे / नष्ट करणे
		५	नवीन महाविद्यालयांना परवानगी
२	कार्यासन "ब", "क" व "दंत"	१	चिकित्सालयीन व अचिकित्सालयीन वैद्यकीय अध्यापक
		२	मानसेवी अध्यापक
		३	संचालक / सहसंचालक
		४	दंत अध्यापक
३	कार्यासन "ड" व "फ"	१	मुख्य प्रशासकीय अधिकारी व प्रशासकीय अधिकारी, सहा.संचालक
		२	सर्व "क" व "ड" कर्मचारी आस्थापना
	कार्यासन "फ"	१	आस्थापना (तांत्रिक व वर्ग ४ पदे)
४	कार्यासन "ग" व "ह"	१	निवृत्तीवेतन
		२	अग्रिमे
		३	लेखा परिक्षण
		४	वैद्यकीय खर्चाची प्रतीपूर्ती
	कार्यासन "ह"	१	लेखा व लेखा परिक्षण
		२	भविष्य निर्वाह निधी
		३	चौकशी
५	कार्यासन "आय"	१	अंदाजपत्रके
		२	अनुदान मंजूरी
	"के"	१	संचालनालयातील लेखा व वेतन
	"सांख्यिकी"	१	सांख्यिकी विषयक कामे
६	कार्यासन "म"	१	यंत्रसामुग्री खरेदी प्रक्रीया
७	कार्यासन "ई"	१	आस्थापना (शुश्रुषा सेवा)
८	कार्यासन "समन्वय"	१	एकत्रित माहिती संकलीत करुन शासनास पाठविणे
		२	माहितीचा अधिकार २००५
		३	अधिवेशनाबाबत प्रश्नोत्तरे
		४	महिला तक्रार निवारण
९	कार्यासन "ज"	१	आवक जावक टपाल
		२	लेखन सामुग्री, देयके, दुरुस्ती
१०	कार्यासन "औखक"	१	औषध खरेदी विषयक कामकाज

मालमत्तेचा तपशिल :- शासकीय दंत महाविद्यालय व रुग्णालय, मुंबई इमारत ४ था मजला

उपलब्ध सेवा :- सकाळी ९:४५ ते सायंकाळ ५:३० वाजेपर्यंत

संस्थेच्या संरचनात्मक तक्त्यामध्ये कार्यक्षेत्राचे प्रत्येक स्तरावरचे तपशील :-

शैक्षणिक, प्रशासनीक, शुश्रूषा सेवा

कार्यालयीन दुरध्वनी क्रमांक व वेळा :- २२६२०३६९, ६२,६३,६४

सकाळी ९:४५ ते सायंकाळी ५:३० वाजेपर्यंत

संकेत स्थळ :- dmer.org

संचालनालय, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन या कार्यालयामध्ये असलेल्या कार्यासनाचे ई-मेल आयडी खालीलप्रमाणे

अ.क्र.	कार्यासनाचे नाव	ई-मेल आय डी
१	"अ" कार्यासन	abbranchdmer@gmail.com
२	"अ सीईटी" कार्यासन	dmercetcell@gmail.com
३	"ब" कार्यासन	bbranchdmer@gmail.com
४	"क" कार्यासन	cbranchdmer@gmail.com
५	"ड" कार्यासन	dbranchdmer@gmail.com
६	"ई" कार्यासन	ebranchdmer@gmail.com
७	"फ" कार्यासन	fbranchdmer@gmail.com
८	"म" कार्यासन	mbranchdmer@gmail.com
९	"आय" कार्यासन	ibranchdmer@gmail.com
१०	"ह" कार्यासन	hbranchdmer@gmail.com
११	"ग" कार्यासन	gbranchdmer@gmail.com
१२	"स्टेनो" कार्यासन	psbranchdmer@gmail.com
१३	"औखक" कार्यासन	rccelldmer@gmail.com
१४	"समन्वय" कार्यासन	samanvaydmer@gmail.com
१५	"रोखशाखा"	kbranchdmer@gmail.com
१६	"सांख्यिकी" कार्यासन	statbranchdmer@gmail.com

साप्ताहिक सुट्टी व विशिष्ट सेवेसाठी ठरविलेल्या वेळा :- महिन्यातला दुसरा शनिवार व चौथा शनिवार, सर्व रविवार आणि शासकीय सुट्ट्या

संचालनालयाच्या नियंत्रणाखालील संस्था (कार्यालये) :

शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व संलग्नीत रुग्णालये :

क) कार्यालयीन वेळेव्यतिरिक्त माहितीची उपलब्धता

रुग्णालयाकडून पुरविण्यांत येणाऱ्या सेवांबाबत संबंधित रुग्णालयाच्या निवासी वैद्यकीय अधिकारी यांच्याकडून माहिती मिळू शकेल.

ब) तक्रार निवारण पद्धती :-

- प्रत्येक रुग्णालयात तक्रार नोंदविण्याकरीता तक्रार पेटया उपलब्ध आहेत.

- सर्व तक्रारींची पोच ७ दिवसांचे आत दिली जाईल.
- रुग्णालयीन स्तरावर रुग्णालयीन कामकाजावर नियंत्रण व रुग्णालयांची कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी अभ्यागत मंडळ आहे.

वैद्यकीय व दंत महाविद्यालये :-

राज्य शासनाची एकूण १७ शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये उपलब्ध आहेत. सदर महाविद्यालयांची एकूण विद्यार्थी प्रवेश क्षमता १६०० इतकी आहे. सदर शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयामार्फत विद्यार्थ्यांना वैद्यकीय पदवी, पदव्युत्तर पदवी आणि पदविका अभ्यासक्रमांचे शिक्षण संस्थेतील अध्यापकवृंदामार्फत देण्यात येते. या व्यतिरिक्त राज्य शासनाची मुंबई, नागपूर आणि औरंगाबाद येथे शासकीय दंत महाविद्यालये उपलब्ध आहेत. सदर दंत महाविद्यालयांची एकूण विद्यार्थी प्रवेश क्षमता १८० इतकी आहे. सदर महाविद्यालयांमधून शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांमार्फत त्यांच्या शैक्षणिक कार्यक्रमाच्या माध्यमातूनच महाविद्यालयाशी संलग्नीत रुग्णालयामध्ये रुग्णसेवा करण्यात येते.

उक्त शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयाशी एकूण २२ शैक्षणिक रुग्णालये संलग्नीत आहेत. सदर रुग्णालयांमार्फत राज्यातील जनतेस वैद्यकीय विशेषोपचार, अतिविशेषोपचार सुविधा पुरविण्यात येतात. विभागाचे मुख्य काम हे वैद्यकीय शिक्षणाबरोबरच टर्शरी आरोग्य सुविधा पुरविणे हे आहे. या अंतर्गत ग्रामीण रुग्णालये, कुटीर रुग्णालय, आरोग्य केंद्रे व जिल्हा रुग्णालये या मधून संदर्भित झालेल्या रुग्णांवर रुग्णोपचार केले जातात. सदर रुग्णालयामध्ये अत्याधुनिक यंत्रणा जसे सी.टी.स्कॅन, एम.आर.आय, कॅथलॅब, हार्टलॅंग मशीन, मॉमोग्राफी इत्यादी खरेदी करण्यात आलेली आहे. शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, औरंगाबाद मध्ये कॅन्सरचे रुग्णालय १०० खाटांचे नुकतेच मंजूर झालेले आहे. त्या संदर्भात थोडक्यात माहिती खालील प्रमाणे.

१.	बाह्यरुग्ण संख्या	६५,८५,००० (प्रतिवर्षी)
२.	आंतररुग्ण संख्या	८,४६,२७१ (प्रतिवर्षी)
३.	मोटया शस्त्रक्रिया	१,१६,६५२ (प्रतिवर्षी)
४.	लहान शस्त्रक्रिया	१,३४,१३४ (प्रतिवर्षी)

परिचर्या शिक्षण संस्था :-

परिचर्या शिक्षणाकरीता राज्यामध्ये शासनाची एकूण ४ बी.एससी.नर्सिंग महाविद्यालये, १० जी.एन.एम. पदविका महाविद्यालये आणि १ एम.एससी.नर्सिंग महाविद्यालये उपलब्ध आहेत. सदर परिचर्या शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांमार्फत त्यांच्या शैक्षणिक कार्यक्रमाच्या माध्यमातूनच महाविद्यालयाशी संलग्नीत रुग्णालयामध्ये रुग्णसेवा करण्यात येते.

भौतिकोपचार व व्यावसायोपचार शाळा व केंद्र :

सध्या राज्य शासनाचे भौतिकोपचार व व्यवसायोपचार शाळा व केंद्र, नागपूर हे एकमेव महाविद्यालय उपलब्ध आहे. परंतु भौतिकोपचार व व्यवसायोपचार सुविधा या मुंबई, पुणे आणि औरंगाबाद येथील वैद्यकीय महाविद्यालय सुद्धा पुरविण्यात येते.

आरोग्य पथके :

या विभागाअंतर्गत एकूण ५ आरोग्य पथके उपलब्ध आहे. सदर आरोग्य पथकांचा वैद्यकीय उपचाराकरीता ग्रामीण भागातील जनतेस अधिकाधिक फायदा होत आहे. वैद्यकीय अभ्यासक्रम पूर्ण

केल्यानंतर नियमानुसार विद्यार्थ्यांना ६ महिन्याकरीता ग्रामीण सेवेकरीता आंतरवासीता प्रशिक्षणाकरीता पाठविण्यात येते. सदर विद्यार्थ्यांमार्फत ग्रामीण जनतेस प्राथमिक स्वरूपाचे उपचार करण्यात येतात.

(क) विभागाकडून राबविण्यात येणाऱ्या महत्वाच्या योजना, त्यांची संख्यात्मक आणि फलनिष्पत्ती याबाबतची थोडक्यात माहिती :

१) महाराष्ट्र वैद्यकीय संशोधन परिषद :

संचालनालयात २००३ मध्ये महाराष्ट्र वैद्यकीय संशोधन परिषदेची स्थापना करण्यात आली. इंडियन कौन्सील ऑफ मेडीकल रिसर्च (भारतीय वैद्यकीय अनुसंधान परिषद) या संस्थेच्या धर्तीवर महाराष्ट्रामध्ये संशोधनास चालना देण्यासाठी सदर परिषदेची स्थापना करण्यात आली. या परिषदे तर्फे स्टार रिसर्च स्की व माईलस्टोन जर्नल हे दोन प्रकल्प राबवण्यात येतात. स्टार रिसर्च स्कीम अंतर्गत वेगवेगळ्या वैद्यकीय, दंत व परिचारीका महाविद्यालयातील संशोधनांतर्गत प्रस्तावास त्याचा दर्जा पाहून प्रत्येकी दोन लाखा पर्यंतचे अनुदान देण्यात येते. अशा प्रकारे मागील तीन वर्षांमध्ये रुपये ४० लाखांचे अनुदान वितरीत करण्यात आलेले आहे. त्यातील बहुतांशी प्रकल्प पूर्ण झालेले असून राहिलेले प्रकल्प प्रगतीपथावर आहेत. सदर परिषदेतर्फे माईलस्टोन नावाचे जर्नल प्रसिद्ध करण्यात येते. यामध्ये वेगवेगळ्या वैद्यकीय विषयावर दर्जेदार सेशाधन प्रसिद्ध करण्यात येते.

२) आंतरराष्ट्रीय संशोधन प्रकल्प :-

संचालनालयांतर्गत साऊथ फ्लोरीडा विद्यापीठ, अमेरीका या संस्थेशी संसर्गजन्य रोगाबाबतच्या संशोधनाबाबत करार करण्यात आलेला आहे. बी.जे.वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे येथे जॉन हाफकीन संस्थेमध्ये अमेरीका यांच्या सहकार्याने एड्स या विषयावर संशोधन करण्यात येते. शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, नागपूर येथे रॉक फेलर फॉऊंडेशनच्या सहकार्याने EPIDEMIOLOGICAL सर्वे या विषयाबाबत आंतरराष्ट्रीय स्तरावर संशोधन चालू आहे.

३) पंतप्रधान स्वास्थ्य सुरक्षा योजना :

केंद्र शासन आरोग्य व कुटुंबकल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या विद्यमाने प्रधानमंत्री स्वास्थ्य सुरक्षा योजने अंतर्गत (PMSSY) पहिल्या टप्प्यामध्ये ग्रॅन्ट शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व सर ज.जी. समुह रुग्णालये, मुंबई यांना रु.१२० कोटी (केंद्र शासन १०० कोटी व राज्य शासन २० कोटी) मिळाले असून, याच योजनेच्या दुसऱ्या टप्प्यात शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर या संस्थेसाठी रु.१५० कोटी (केंद्र शासन रु.१२५ कोटी व राज्य शासन रु.२५ कोटी) मंजूर झालेले आहेत. या योजनेच्या तिसऱ्या टप्प्यामध्ये केंद्र शासनाने दि. ०१/०१/२०१४ च्या पत्रान्वये महाराष्ट्र राज्यातील खालील ४ शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयांस प्रत्येकी रु.१५० कोटी मंजूर केले आहेत.

रुपये कोटी				
अ.क्र.	संस्थेचे नाव	केंद्र शासनाकडून मंजूर निधी	राज्य शासनाचा हिस्सा	एकूण मंजूर निधी
१	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, औरंगाबाद	१२०	३०	१५०
२	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, लातूर	१२०	३०	१५०
३	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, अकोला	१२०	३०	१५०
४	श्री.वसंतराव नाईक शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, यवतमाळ	१२०	३०	१५०

	एकूण	४८०	१२०	६००
--	------	-----	-----	-----

वरील तक्त्यात दर्शविल्याप्रमाणे मंजूर झालेल्या अनुदानामध्ये राज्य शासनाचा प्रती वैद्यकीय महाविद्यालयाचा रु.३० कोटी प्रमाणे एकूण १२० कोटी रुपयांचा हिस्सा आहे. उपरोक्त मंजूर झालेल्या निधीमधून चारही वैद्यकीय महाविद्यालयाचे श्रेणीवर्धन होणार आहे. या प्रस्तावीत श्रेणीवर्धनात उपकरणे, यंत्रसामुग्री, तसेच रुग्णालयोच संगणकीकरण इत्यादी बाबींचा समावेश आहे. या सर्व श्रेणीवर्धनाची प्रक्रीया केंद्र शासन निर्मित समितीच्या नियंत्रणखाली होणार आहे. केंद्र शासनाकडून मंजूर होणाऱ्या प्रत्येक संस्थेस रु.१२० कोटी या प्रमाणे रु.४८० कोटी प्राप्त होणार असून , या योजनेअंतर्गत उपरोक्त शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयासाठी प्रत्येकी रु.३० कोटी राज्य शासनाचा वाटा उपलब्ध करून देण्याच्या हमीकरीता व सामंजस्य करार करण्याकरीता आवश्यक ते प्रस्ताव शासनास सादर केलेला आहे. शासनाने उक्त योजनेचा डी.पी.आर. व साइड प्लान केंद्र शासनास दिनांक २८/०७/२०१५ अन्वये सादर केले आहे. केंद्र शासनाच्या सी.पी.डब्ल्यु.डी. ने साईड प्लान ला मान्यता दिली असून, बांधकामाबाबतच्या कार्यवाही करीता एजन्सी नियुक्त करण्याबाबतची प्रक्रिया केंद्र शासनामार्फत करण्यात येते.

रुग्णालयीन वैद्यकीय माहितीचे संगणकीकरण

(एच.एम.आय.एस.या प्रकल्प):-

वैद्यकीय शिक्षण व औषधीद्रव्ये विभागाच्या अधिपत्याखालील राज्यातील शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व संलग्नीत रुग्णालयामधील प्रशासन अधिक गतिमान, लोकाभिमूख, पारदर्शक व लोककल्याणकारी करण्याकरिता तसेच माहितीतंत्रज्ञानाचा वापर सर्व कामकाजामध्ये करून आंतरराष्ट्रीय दर्जाचा इलेक्ट्रॉनिक मेडीकल रेकॉर्ड निर्माण करणे व शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयातील सर्व शैक्षणिक बाबीमध्ये माहिती तंत्रज्ञान वापरून या संस्थामध्ये क्रांती घडवून आणण्याच्या दृष्टीने शासनाने शासन निर्णय क्र.इएसटी/२४०३/३५५८/प्र.क्र.७/आस्थापना/कं.कं.नि./ ०६ दिनांक १३ जुलै, २००६ च्या निर्णयान्वये एच.एम.आय.एस. प्रकल्प राबविण्यास मान्यता दिलेली असून, मे.हेवलट पॅकार्ड इंडिया सेल्स प्रा.लि. यांच्या सोबत प्रकल्प राबविण्यासंदर्भात पथदर्शी प्रकल्प व सर्व शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व संलग्नीत रुग्णालयासाठी दोन स्वतंत्र करारनामे शासनस्तरवार करण्यात आले हाते. सदरहू प्रकल्प "बिल्ड, ऑन, ऑपरेट व रिफ्रेश या तत्वावर राबविण्यात येत आहे.

हॉस्पिटल मॅनेजमेंट अँड इन्फॉर्मेशन सिस्टिम या प्रकल्पांतर्गत पथदर्शी प्रकल्प हा सर ज.जी. समूह रुग्णालये मुंबई येथे राबविण्यात आला होता. पथदर्शी प्रकल्प यशस्वी झाल्यानंतर सदरहू प्रकल्प १४ शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व त्यास संलग्नीत १९ रुग्णालयामध्ये सुरु करण्याचे प्रस्तावीत होता. शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व संलग्नीत रुग्णालयात हॉस्पिटल मॅनेजमेंट अँड इन्फॉर्मेशन सिस्टिम एच.एम.आय.एस. या प्रकल्पांतर्गत "बिल्ड, ऑन, ऑपरेट व रिफ्रेश" या तत्वावर एकूण १२ संस्थामध्ये कार्यरत असलेल्या संस्था.

१. ग्रॅन्ट शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व सर ज.जी.समूह रुग्णालये, मुंबई
२. कामा व आल्ब्लेस रुग्णालय, मुंबई
३. गोकुलदास तेजपाल रुग्णालय, मुंबई
४. सेंट जॉर्जेस रुग्णालय, मुंबई
५. बै.जी.शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व ससून सर्वोपचार रुग्णालय, पुणे.

६. शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व रुग्णालय, औरंगाबाद.
७. शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालये, नागपूर.
८. शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, अकोला.
९. श्री.वसंतराव नाईक शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व रुग्णालय, यवतमाळ.
- १०.शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व रुग्णालय लातूर.
- ११.वै.स्मृ.शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व रुग्णालय, सोलापूर
- १२.डॉ.शं.चव्हाण शासकीय वै.म.व रुग्णालय, नांदेड.

एच.एम.आय.एस. प्रकल्प कार्यान्वित करण्याची कार्यवाही सुरु असलेल्या संस्था.

१. इंदिरा गांधी शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर
२. स्वामी रामानंद तिर्थ ग्रामीण वै.महाविद्यालय व रुग्णालय, अंबाजोगाई
३. शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, मिरज
४. पद्मभूषण वसंतदादा पाटील शासकीय रुग्णालय, सांगली.

एच.एम.आय.एस. प्रकल्प सुरु नसलेल्या संस्था.

१. रा.छ.शा.म.शा.वै.म.व.छ.प्र.सर्वो.रुग्णालय, कोल्हापूर.
२. श्री.भाऊसाहेब हिरे शा.वै.म.व.सर्वो.सर्वोपचार रुग्णालय, धुळे

मा.अप्पर मुख्य सचिव (वित्त) तथा अध्यक्ष सुकाणू समिती यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक ९ सप्टेंबर, २०१६, रोजी पार पडलेल्या बैठकीत झालेल्या निर्णयानुसार १) ग्रॅन्ट शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व सर ज.जी.समुह रुग्णालये, मुंबई २) बै.जी. शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व ससून सर्वोपचार रुग्णालय, पुणे ३) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, औरंगाबाद ४) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर येथे सुरु असलेल्या एचएसआयएस या प्रकल्पास मुदत समाप्तीनंतर दि.३० सप्टेंबर, २०१६ पर्यंत मुदतवाढ देण्याचे ठरले आहे.

एचएमआयएस प्रकल्प कार्यान्वित असलेल्या संस्थामध्ये करारानुसार प्रकल्प रुग्णसेवेसाठी समर्पित व प्रकल्प समाप्तीचा कालावधी पुढील तक्त्यात दर्शविण्यात येत आहे.

अ. क्र.	संस्थेचे नांव	प्रकल्प रुग्णसेवेसाठी समर्पित दिनांक	प्रकल्प करारानुसार समाप्ती दिनांक
१	शासकीय ग्रॅन्ट वैद्य. महा. व सर ज.जी.समुह रु., मुंबई	१८.१०.२००८	१८.१०.२०१५
२	बै.जी.वैद्यकीय महा. व ससून सर्वोपचार रुग्णालय, पुणे	१८.१०.२००९	१८.१०.२०१६
३	शासकीय वैद्यकीय महा. व रुग्णालय, औरंगाबाद	१८.१०.२००९	१८.१०.२०१६
४	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर	१८.१०.२००९	१८.१०.२०१६
५	गो.ते.रुग्णालय, मुंबई	२८.११.२०११	२८.११.२०१८

६	कामा व आल्ब्लेस रुग्णालय, मुंबई	२८.११.२०११	२८.११.२०१८
७	सेंट जॉर्जेस रुग्णालय, मुंबई	२८.११.२०११	२८.११.२०१८
८	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णा.अकोला	२६.०३.२०१२	२६.०३.२०१९
९	श्री.व.ना.शा.वैद्य.महा.व रुग्णालय, यवतमाळ	२६.०३.२०१२	२६.०३.२०१९
१०	शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णा.लातूर	०१.०८.२०१३	०१.०८.२०२०
११	डॉ.वै.स्मृ.शा.वै.महा. व छ.शि.म.रुग्णालय, सोलापूर	०१.०८.२०१३	०१.०८.२०२०
१२	डॉ.शं.च.शा.वै.महाविद्यालय व रुग्णालय, नांदेड	०२.०५.२०१५	०२.०५.२०२२

- एचएमआयएस प्रकल्पातर्गत सुरु असलेल्या सोई सुविधांची थोडक्यात माहिती :-

१) रुग्णांसाठी :-

- प्रकल्प सुरु असलेल्या संस्थेमध्ये आलेल्या प्रत्येक रुग्णास एक नोंदणी क्रमांक युनिक आयडी म्हणून प्रदान केला जातो. हा युनिक आयडी प्रदान करतांना रुग्णांचे नाव, वय, पता, उत्पन्न इत्यादी माहितीची नोंदणी केली जाते. नंतर रुग्ण केंव्हाही रुग्णालयात उपचारार्थ आल्यास त्याचा युनिक आयडी नोंदणी कक्षातील संगणकात टाकल्यास उपरोक्त माहिती उपलब्ध होते.
- या युनिक आयडी क्रमांकाने रुग्ण राज्यातील कोणत्याही शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालयात भविष्यात उपचार घेणे शक्य होणार आहे. तसेच हा संपुर्ण डाटा कायम स्वरुपी संलीत होणार असल्याने हा डाटा कोणत्याही शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय रुग्णालयातून बघता येणे व उपचार प्रस्तावीत करणे शक्य होणार आहे. आता पर्यंत ७० लाखापेक्षा जास्त युनिक आयडी प्रदान करण्यात आलेल्या आहेत.
- नोंदणीच्या वेळेत बचत : एचएमआयएस प्रकल्प सुरु असलेल्या संस्थामध्ये रुग्णांना नोंदणीसाठी लागणाऱ्या वेळेत फार मोठ्या प्रमाणावर बचत झाली आहे. पुर्वी रुग्ण नोंदणीसाठी रुग्णास ५० ते ५५ मिनिटे रांगेत उभे रहावे लागत होते. एचएमआयएस प्रकल्प सुरु झाल्यापासून हा वेळ ८ ते १० मिनिटांवर आल्याने, रुग्णसंख्येत प्रचंड वाढ झालेली आहे. उदा. सर ज.जी.समूह रुग्णालयात प्रकल्प सुरु होण्यापूर्वी बाह्य रुग्ण ३५४०७६ इतक तर आंतररुग्ण २८१९३ एवेढ रुग्ण औषधोपचारार्थ आले होते तर सन २०१४ मध्ये ही संख्या ७९८९४५ बाह्यरुग्ण तर ५२३३९ आंतररुग्ण औषधोपचारार्थ आले आहेत. याच कमीजास्त प्रमाणात इतरही संस्थेमध्ये वाढ झालेली आढळून येते.
- औषधी वितरणामध्ये सुधारणा :- डॉक्टरांकडून सुचविलेली औषधे ऑन लाईन पद्धतीने वितरीत होत असल्याने, ही माहिती कायक स्वरुपी संकलीत होत असल्याने, औषध वितरणामध्ये

पारदर्शकता आलेली आहे. तसेच डॉक्टरांचे हस्ताक्षर न समजल्याने होणाऱ्या चुका नाहीशा झाल्या आहेत. सद्यस्थितीत ९० ते ९८ टक्के दरम्यान रुग्णांना प्रणाली मार्फत आषेधाचे वितरण केले जाते.

- तपासण्या अहवाल हरविल्यास, सदरहू चाचण्या पुन्हा पुन्हा करण्याची भासत नाही. कारण सदरहू अहवाल प्रणालीमध्ये संकलीत झालेला असतो. तो केव्हाही आणि कुठूनही काढता येतो.

१) रुग्ण तपासणी करणाऱ्या डॉक्टरांसाठी :-

- **रुग्णांचे चाचण्यांच्या अहवालाचे संगणीकरण** : प्रकल्प सुरु होण्यापूर्वी रुग्णांच्या प्रयोगशाळा, क्ष-किरण, सोनोग्राफी, सी टी स्कॅन, एमआरआय अशा विविध चाचण्याचे अहवाल हस्त बटवड्याने वितरीत करण्यात येत होते. त्यामुळे वेळ लागत होता. प्रकल्प सुरु झाल्यापासून सदरहू अहवाल परस्पर रुग्ण तपासणाऱ्या डॉक्टरांना त्यांच्या समोरील संगणकावर तात्काळ उपलब्ध होऊ शकतात. त्यामुळे डॉक्टरांना रुग्णावर उपचार व औषधोपचार करतांना रुग्णांबाबतची संपुर्ण माहिती एकाच ठिकाणी एकाच वेळेस उपलब्ध होत असल्याने उपचार करण्यास सोईचे झाले आहे.
- **संदर्भ शोध** :- पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांच्या डॉक्टर्स विद्यार्थ्यांना संदर्भासाठी आवश्यक असलेले केस फेर तपासण्यासाठी तातडीने उपलब्ध करून देणे शक्य होत आहे.

१) रुग्णालय आस्थापनेसाठी :-

- **पारदर्शकता** :- प्रकल्प सुरु होण्यापूर्वी रुग्ण केस पेपर रुग्णांच्या हाती दिला जात होता. रुग्णोपचारांती सदरहू केसपेपर रुग्ण घरी घेऊन जात असे, त्यामुळे रुग्णालयात कोणत्या रुग्णांवर कोणते उपचार (चाचण्या, औषधोपचार) केव्हा केले याची ठोस माहिती रुग्णालय आस्थापनेकडे जतन रहात नव्हती. परंतु सदरहू प्रकल्प सुरु झाल्यापासून कोणत्या रुग्णावर कोणते उपचार व केव्हा केले याची इत्यंभूत माहिती कायमस्वरूपी संकलित होऊन, जतन केली जाणे शक्य झाले आहे.
- **तत्परता** :- कोणत्या आजाराचे किती रुग्ण कोणत्या कालावधीत उपचारार्थ रुग्णालयात आले होते, याची सविस्तर माहिती तातडीने उपलब्ध करून देणे शक्य झाले आहे. शासनाच्या राष्ट्रीय कार्यक्रमांतर्गत संसर्गजन्य रुग्णांची माहिती तातडीने प्रशासनास उपलब्ध करून देता येते.
- **रुग्णालयीन सेवेच्या दर्जात वाढ** :- पूर्वी रुग्ण रुग्णालयात उपचारार्थ आल्यानंतर केसपेपर काढणे, डॉक्टरांनी सुचविलेल्या तपासण्या करणे व त्या तपासण्यांचे (अहवाल) रिपोर्ट गोळाकरून परत डॉक्टरांकडे औषधोपचारासाठी जाणे हि बाब फार कटकटीची होती. त्यामुळे त्यासाठी खूप वेळ लागत होता. परंतु प्रकल्प सुरु झाल्यापासून मात्र उपरोक्त प्रणालीमध्ये सुधारण होऊन रुग्णांची सर्व माहिती ऑन लाईन पद्धतीने डॉक्टरांच्या संगणकावर चाचण्याचे अहवालासह उपलब्ध होत असल्याने, रुग्णालयीन सेवेच्या दर्जात वाढ झाली आहे.

- **रुग्णालयीन शुल्क महसुलात वाढ :-** शुल्क स्वरूपात गोळा होणाऱ्या महसुलात सुद्धा लाक्षणिक वाढ झालेली निदर्शनास येते. उदा. सर ज.जी.समूह रुग्णालये, मुंबई येथे प्रकल्प सुरु होण्या अगोदर चाचणी शुल्क सरासरी ९ लाख ऐवढे गोळा होत होत, तर २०१४ मध्ये यात २५० टक्यांपर्यंत वाढ झालेली आहे. तसेच प्रकल्प सुरु होण्यापूर्वी सरासरी नोंदणी शुल्क रु.३.५ लाख ऐवढे गोळा होत होते, तर २०१४ मध्ये यात ३०० टक्यांपर्यंत वाढ झालेली आढळून येते.
- **ऑन लाईन अपंग प्रमाणपत्र :-** शासनाच्या कार्यक्रमांतर्गत अपंगत्व प्रमाणपत्र वितरणामध्ये एचएमआयएस प्रणालीने फार मोठी महत्वाची भूमिका बजावली असून, एकेनएक व एचएमआयएस प्रकल्पामुळे ते सहज शक्य होत आहे.
- **रुग्णाविषय लेखा तपासणी :-** कोणत्या डॉक्टरांनी कोणत्या रुग्णांवर कोणते उपचार केले, या बाबतची माहिती तातडीन उपलब्ध करून घेता येते. या माहिती मध्ये कोणतेही फेरबदल कोणलाही करता येत नाही किंवा केलेल्या उपचारास नकारही देता येत नाही.
- **आंतररुग्ण कक्षातील परिचर्या संवर्गाना करावे लागणारे कामाचे दुबारीकरण एचएमआयएस प्रणालीमुळे नाहीसे झाले आहे.**
 - १) **शासन स्तरावरील सुविधा :-**
 - **संस्थास्तरावरील रुग्णांची आकडेवारी,** एचएमआयएस प्रमाणीमुळे एका क्लिकवर उपलब्ध होणे शक्य झाले आहे.
 - **संसर्गजन्य आजारांचे अहवाल :-** राज्य पातळीवरील दुर्गम भागातील संसर्गजन्य आजाराचे अहवाल तातडीने उपलब्ध होत असल्याने, त्या आजारावर त्या त्या भागात शासन स्तरावरून उपाययोजना आखण्यास मदत होत. प्राप्त अहवालांमुळे संस्थास्तरावर नियंत्रण व उपाययोजना आखणे शक्य होते.

प्रकल्प सुरु झाल्यामुळे दिसून येणाऱ्या सुधारणा खालील प्रमाणे प्रामुख्याने दिसून येत आहे.

१. रुग्णांसाठी झालेल्या सुधारणा :-

प्रकल्पांतर्गत रुग्णालयात येणाऱ्या प्रत्येक रुग्णांस एक युनिक आयडी क्रमांक देण्यात येतो. हा युनिक आयडी क्रमांकाची नोंदणी करताना, रुग्णाचे नांव, वय, पत्ता, उत्पन्न इत्यादी माहितीची नोंद केली जाते. त्यामुळे रुग्ण केव्हाही औषधोपचारार्थ रुग्णालयात आल्यास फक्त युनिक आयडी क्रमांक प्रणाली संगणकात टाकल्यास, त्या रुग्णाची संपूर्ण माहिती उपलब्ध होऊन, तातडीने औषधोपचारार्थ आवश्यक त्या विभागातील डॉक्टरांकडे पाठविता येते. त्यामुळे रुग्ण नोंदणीच्या वेळेत फार बचत झालेली दिसून येते.

- या युनिक आयडी क्रमांकाच्या सहाय्याने रुग्ण राज्यातील या विभागाच्या अधिपत्याखालील कोणत्याही रुग्णालयात औषधोपचार तथा अतिविशेषोपचार डॉक्टरांची मत भविष्यात घेऊ शकणार आहे. कारण या रुग्णांचा डाटा संकलीत होत असून, कोणत्याही रुग्णालयातून पहाणे शक्य होणार आहे.
- एचएमआयएस प्रणालीमुळे डॉक्टरांचे हस्ताक्षर न समजल्यामुळे होणा-या चुका नाहिशा झालेल्या आहेत. तसेच स्थानिक औषध वितरण व्यवस्थेमध्ये फार मोठ्या प्रमाणावर पारदर्शकता आल्याचे दिसून येत आहे.
- रुग्णांचे तपासणी अहवाल हरविल्यास सदरहू अहवाल पुन्हा पुन्हा तयार करण्याची गरज या प्रणालीमुळे भासत नाही, कारण सदर अहवाल प्रणालीमध्ये जतन झालेला असतो. सदर अहवाल प्रणालीतर्गत संगणकावर केव्हाही काढता येऊ शकतो.

२) रुग्ण चाचण्या अहवालांचे संगणकीकरण :

- प्रयोगशाळा, क्षकिरण, सोनोग्राफ, सीटी स्कॅन, एमआरआय अशा विविध चाचण्या प्रणालीमुळे रुग्ण तपासणाऱ्या डॉक्टरांना त्यांच्या समोरील संगणकावर अथवा कोठेही पाहणे शक्य झाले आहे. त्यामुळे औषधोपचार करताना डॉक्टरांना रुग्णांची सर्व माहिती एकाच ठिकाणी पाहणे शक्य झाले आहे. त्यामुळे औषधोपचार करताना डॉक्टरांना रुग्णांची सर्व माहिती एकाच ठिकाणी वेळेवर उपलब्ध होणे शक्य झाल्याने, उपचार करणे सोईचे झाले आहे. उपचाराकरीता डॉक्टर्स रुग्णालयातील प्रणालींतर्गत कोणत्याही संगणक प्रणालीवर रुग्णविषयी सर्व माहिती पाहू शकतो, तसेच उपचार प्रस्तावित करू शकतो.
- तसेच एचएमआयएस प्रणालीमुळे पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांच्या डॉक्टर्स विद्यार्थ्यांना संदर्भासाठी आवश्यक असलेले केसपेपर तपासण्यासाठी तातडीने उपलब्ध करून देणे शक्य झाले आहे.

३) रुग्णालयीन सुधारणा :

- प्रकल्प सुरु होण्यापूर्वी रुग्ण केसपेपर रुग्णांच्या हाती दिला जात होता, सदर केसपेपर रुग्ण घरी घेऊन जात असे, त्यामुळे कोणत्या रुग्णांवर कोणते उपचार केव्हा केले या बाबतची माहिती रुग्णालय आस्थापनेकडे जतन राहत नव्हती, परंतू प्रकल्प सुरु झाल्यापासून सदरहू माहितीचे जतन करणे शक्य झाले आहे.
- कोणत्या आजाराचे किती रुग्ण कोणत्या कालावधीत उपचारार्थ आले होते, याची सविस्तर माहिती तातडीने उपलब्ध करून घेणे शक्य झाले आहे. त्यामुळे शासनाच्या राष्ट्रीय कार्यक्रमांतर्गत संसर्गजन्य रुग्णांची माहिती तातडीने प्रशासनास उपलब्ध करून देण्याची सोय झाली आहे.

४) रुग्णालयीन सेवेच्या दर्जात झालेली वाढ:

- पूर्वी रुग्ण रुग्णालयात उपचारार्थ आल्यानंतर केसपेपर काढणे, डॉक्टरांनी सुचविलेल्या तपासण्या करणे व केलेल्या तपासण्यांचे अहवाल गोळा करून परत डॉक्टरांना दाखविणे हि बाब फार किचकट व वेळ लागणारी होती. प्रकल्प सुरु झाल्यापासून उपरोक्त कार्यपद्धतीत सुधारणा होऊन रुग्णांची सर्व माहिती ऑन लाईन पद्धतीने उपचारकर्त्या डॉक्टरांना त्यांच्या

संगणकावर चाचण्यांच्या अहवालासह उपलब्ध होत असल्याने रुग्णालयीन सेवेच्या दर्जात वाढ झालेली दिसून येते.

- प्रकल्प सुरु झाल्यापासून पारदर्शकता आल्याने शुल्करूपाने गोळा होणाऱ्या महसुलात लाक्षणिक वाढ झाल्याचे दिसून येत आहे. शासनाच्या कार्यक्रमांतर्गत अपंगत्व प्रमाणपत्र वितरणामध्ये एचएमआयएस प्रणालीने फार महत्वाची भूमिका बजावलेली असून, केंद्र शासनाच्या एन.के.एन.प्रणाली व एचएमआयएस प्रणालीमुळे ते सहज शक्य झाले आहे.
- उपचारकर्ता डॉक्टर, रुग्ण व त्यांच्यावर झालेले उपचार कधी व केंव्हा केले बाबतची माहिती तातडीने उपलब्ध करून घेणे प्रणालीमुळे शक्य झाले आहे. सदर प्रणालीमध्ये वरिष्ठांच्या परवानगीने फेरबदल करण्याची मुभा नसल्याने केलेल्या उपचारास नकारही देता येत नाही. रुग्णालयात होणाऱ्या बहुतांशी चाचण्यांची उपकरणे एसएमआयएस प्रणालीअंतर्गत जोडल्याने चाचणी अहवाल थेट रुग्णांच्या नोंदणी क्रमांकावर जतन होत असल्याने वेळेची बचत आणि मानवी चुका देखील नाहीश्या झाल्याचे दिसून येत आहे. एचएमआयएस प्रणालीमुळे आंतररुग्ण विभागातील कार्यरत असणाऱ्या परिचर्या संवर्गास सुद्धा याचा पुरेश्या प्रमाणात उपयोग झालेला आहे
- संस्थास्तरावरील रुग्णांची आकडेवारी एचएमआयएस प्रणालीमुळे एका क्लिकवर उपलब्ध होणे शक्य झाले आहे. राज्य पातळीवरील दुर्गम भागातील आजाराचे अहवालाबाबतची माहिती उपलब्ध करण्याकरीता एचएमआयएस प्रणाली चा पुरेपुर वापर केल्यास सादर माहिती उपलब्ध होऊ शकते, तसेच त्या आजारावर त्या भागात शासनस्तरवारून आवश्यक त्या उपाययोजनाची आखणी करण्यास मदत होऊ शकते. मे. हेवलेट पॅकर्ड इंडिया सेल्स प्रा.लि.यांनी गेली ७ वर्ष सेवा करारानुसार अहोरात्र सेवा पुरविलेली आहे. या कालावधीत त्यांनी पुरविलेली सेवा समाधानकारक आहे.
- भविष्यातील घडामोडी व वर्तमान काळाचा विचार करता, रुग्णालयीन सेवेचा दर्जा वाढविण्यासाठी माहिती-तंत्रज्ञान व व्यवस्थापनाची जोड असणे फार गरजेचे आहे. सन २००६ पासून शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व रुग्णालयात, शासनाने राबविलेला एचएमआयएस प्रकल्प हा माहिती व तंत्रज्ञान युगाचा एक अविभाज्य घटक आहे.

करारानुसार व्यवहारीक माहिती

या प्रकल्पातर्गत मे.हेवलेट पॅकर्ड इंडिया सेल्स प्रा.लि. व शासनाच्या दरम्यान करण्यात आलेल्या करारानुसार फिक्स चार्जेस व व्हेरीएबल चार्जेस अशी दोन प्रकारची देयके अदा केली जातात.

१) फिक्स चार्जेसची देयके शासनामार्फत प्रकल्प समन्वयक यांचे कडून अदा केली जातात. फिक्स चार्जेस अंतर्गत सेवा पुरवठादाराकडून पुरविण्यात आलेली संगणकीय प्रणाली, प्रिंटर, नेटवर्क तसेच संरचना इत्यादी सेवा व त्याची ८४ महिन्यांपर्यंतची देखभालीचा समावेश होतो.

२) व्हेरीएबल चार्जेसची देयके संस्थास्तरावर शासन निर्णयानुसार संस्थेच्या स्वियप्रपंची खात्यातून अदा केली जातात. व्हेरीएबल चार्जेस अंतर्गत शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये व संलग्नीत रुग्णालयात सेवा पुरवठादाराकडून बाह्य रुग्ण नोंदणी, आंतररुग्ण नोंदणी तसेच विद्यार्थी नोंदणी व देखभाल व इत्यादीचा समावेश आहे.

(५) दर करार विभाग :

सर लॅटिन आयोगाच्या शिफारशीनुसार वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, मुंबई या संचालनालयाच्या अधिनस्त असणाऱ्या वैद्यकीय महाविद्यालये व रुग्णालयांसाठी सन १९८२ पासून औषधी, सर्जिकल साहित्य, डायग्नोस्टिक्स, जीवनदायी रुग्णांसाठी लागणारे साहित्य जिवरक्षक व अत्यावश्यक औषधे इत्यादींचे मागील १ वर्षांमध्ये ३०० बाबींचे निविदा कराराचे काम पूर्ण झालेले आहे. व तसेच उर्वरित राहिलेल्या काही बाबींची निविदा करारची कामे युद्ध पातळीवर चाले आहे. हे काम लवकरात लवकर पूर्ण करण्याची प्रक्रिया सुरु आहे. निविदा करार झाल्याने संचालनालयाच्या अधिनस्त असणाऱ्या महाविद्यालये व रुग्णालयात औषधांचा पुरवठा सुरळीतपणे चालू असल्यामुळे कोणत्याही रुग्ण औषधांपासून वंचित रहात नाही.

(५) आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाची सामाईक प्रवेश परिक्षा :

सन २००० ते २०१२ पर्यंत संचालनालयामार्फत आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्ष पदवी अभ्यासक्रमाकरीता एचएच-सीईटी ही सामाईक प्रवेश परिक्षा आयोजित करण्यात येत होती. सन २०१३-१४ मध्ये आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाचे प्रवेश नॅशनल एलिजिबिलीटी कम एनट्रन्स टेस्ट (नीटी) या सामाईक प्रवेश परिक्षेमार्फत करण्यात आले. तदनंतर पुन्हा सन २०१४ ते २०१५ चे प्रवेश एमएच-सीईटी या सामाईक प्रवेश परिक्षेमार्फत करण्यात आले.

राज्य शासनामार्फत महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ प्रसिद्ध करण्यात आलेला आहे. सदर कायद्यातील तरतुदीनंतर सक्षम प्राधिकारी व आयुक्त, राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष, मुंबई यांचेमार्फत शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ करीता शासकीय आणि शासन अनुदानित महाविद्यालयांच्या आरोग्य विज्ञान, अभियांत्रिकी आणि औषधनिर्माणशास्त्र प्रथम वर्ष पदवी अभ्यासक्रमांचे प्रवेश एमएचटी-सीईटी २०१६ या सामाईक प्रवेश परिक्षेद्वारे करण्यात येणार आहेत.

तसेच मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार सन २०१६-१७ या शैक्षणिक वर्षातील खाजगी विनाअनुदानित वैद्यकीय व दंत महाविद्यालयोच प्रवेश हे नॅशनल एलिजिबिलीटी कम एन्ट्रान्स टेस्ट (नीट) या सामाईक प्रवेश परिक्षेमाफत करण्यात येणार आहेत.

● पदव्युत्तर अभ्यासक्रम श्रेणीवर्धन

केंद्र शासनाच्या कुटुंब व कल्याण मंत्रालयाने देशातील वैद्यकीय पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाचे श्रेणीवर्धन करणे प्रस्तावीत केले असून, राज्यातील नांदेड, अकोला, लातूर, सोलापूर, मिरज, औरंगाबाद, यवतमाळ, पुणे, धुळे, नागपूर (इ.गा.शा.वै.म.) व अंबाजोगाई या संस्थांसाठी खालीलप्रमाणे निधी उपलब्ध करून दिला आहे.

पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाच्या श्रेणीवर्धनांतर्गत केंद्र शासनाकडून मंजूर झालेल्या निधीबाबतची सविस्तर माहिती

(रुपये कोटीत)

अ.क्र.	संस्थेचे नाव	एकूण अनुदान	केंद्र शासनाकडून वितरीत निधी ७५ टक्के	केंद्र शासन वितरीत अनुदान पहिला हप्ता	राज्य शासनाचे अनुदान २५ टक्के
१	स्वा.रा.ती.ग्रा.शा.वै.म., अंबाजोगाई	३२.४८	२४.३६	१२.१८	८.१२
२	डॉ.शं.च.शा.वै.म.,नांदेड	४४.६०	३३.४५	१६.७२	११.१५
३	शा.वै.म.,अकोला	३९.९७	२९.९८	१४.९९	९.९९
४	शा.वै.म., लातूर	२४.१४	१८.११	९.०५	६.०४
५	डॉ.वै.स्मृ.शा.वै.म., सोलापूर	२६.५६	१९.९२	९.९६	६.६४
६	शा.वै.म., मिरज	१८.०८	१३.५६	६.६८	४.५२
७	शा.वै.महाविद्यालय, औरंगाबाद	१५.७६	११.८२	५.९१	३.९४
८	श्री.व.ना.शा.वै.म.,यवतमाळ	७.९२	५.९४	२.९७	१.९८
९	बै.जी.शा.वै.म.,पुणे	३९.८४	२९.८८	१४.९४	९.९६
१०	श्री.भा.हि.शा.वै.म., धुळे	४७.८९	३५.९२	१७.९६	११.९७
११	इ.गा.शा.वै.म., नागपूर	४८.५५	३६.४१	१८.२०	१२.१४
	एकूण	३४५.७९	२५९.३५	१२९.५६	८६.४५

केंद्र शासनाने उपरोक्त ११ संस्थाकरीता पहिल्या टप्प्यात रु.१२९.५६ (७५ टक्के हिश्यापैकी ५० टक्के) निधीस मंजूरी दिली आहे. सदरहू प्रकल्पांतर्गत राज्य शासनाचा २५ टक्के वाटा असून, राज्य शासनास एकूण रु.८६.४५ कोटी इतका निधी उपलब्ध करून दिला आहे. उपयोगीकता प्रमाणपत्र केंद्र शासनास सादर केल्यानंतर केंद्र शासनाकडून उर्वरित निधी मंजूर केला जाईल.

उपरोक्त संपुर्ण निधी मंजूर झाल्यास संस्थांचे श्रेणीवर्धन होऊन भविष्यात पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाच्या प्रवेश जागा वाढविण्यास मदत होईल व सर्वसामान्य रुग्णांना अतिविशेषोपचार सेवा उपलब्ध होतील.

(८) परिचर्या नर्सींग :

- **अधिक्षिका** : परिचर्या संवर्गातील नेमणूक, बदल्या पदोन्नती, न्या.प्रकरणे, निरिक्षणे व संपूर्ण संवर्गाच्या संबंधीत सर्व बाबी, नवीन संस्थांच्या मान्यतेबाबतची प्रकरणे, परिचर्या शिक्षण व सेवा यांच्या गुणवत्ता व सुधारणा करणे. शासन संस्था सर्व कार्यासन यांच्यामध्ये राखणे.
- **अधिसेविका** : प्रशासकीय कामकाज पाहणे, संस्थेमध्ये शिस्त राखणे, आपत्कालीन परिस्थितीत नियंत्रण करणे. परिचर्या व्यवसायाचा दर्जा उंचाण्याकरीता प्रयत्न करणे. तसेच रुग्णालयातील सर्व सहाय्यक अधिसेविका, विभागीय परिसेविका, परिसेविका, आरोग्य परिसेविका, बालरोग परिचारीका, मनोरुग्ण परिचारीका, अधिपरिचारीका यांच्यावर नियंत्रण ठेवून रुग्णालयात दाखल झालेल्या रुग्णास जास्तीत जास्त आपल्या सेवेचा लाभ देणे याबाबत सूचना केल्या जातात.
- **शिक्षण** :- भारतीय परिचर्या परिषद नवी दिल्ली, महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ नाशिक यांच्या मानकानुसार संस्थेत कार्यान्वित असणारे अभ्यासक्रम राबविणे, शिस्त व कर्तव्य परायणता विद्यार्थ्यांमध्ये रुजविणे, प्रशासकीय कामकाज आपत्कालीन परिस्थितीत प्रशासनास सहकार्य, संस्था पातळीवर सी.एन.ई. राबविणे.

(९) मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायदा अंतर्गत समित्या :-

प्राधिकारी समिती :-

मानवी अवयवाचे प्रत्यारोपण अधिनियम १९९४ नुसार वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभागाने शासन निर्णय २९ मार्च १९९५ अन्वये प्राधिकार समिती स्थापन केली आहे. यामध्ये संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संचालक, आरोग्य सेवा व अधिष्ठाता, जे.जे.रुग्णालय, मुंबई यांचा समावेश आहे. या समितीमार्फत नातलग असलेली व्यक्ती अवयव दान करत असल्यास त्यास परवानगी देण्याबाबत निर्णय घेण्यात येतो.

झोनल ट्रान्सप्लांट कोऑर्डिनेशन समिती :-

मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायद्याचे काम राज्यामध्ये सुरळीतपणे पार पाडण्यासाठी मस्तीक्ष स्तंभ मृत रुग्ण व्यक्तीचे अवयव मिळविणे हे महत्वाचे काम आहे. याला चालना देण्यासाठी व त्याचा लाभार्थीची प्रतिक्सा यादी तयार करण्यासाठी राज्य शासनाने शासन निर्णय दिनांक ०९ जुलै, १९९९ नुसार विभागीय समन्वय समिती (Zonal Transplant Co-ordination Committee) ची स्थापना केलेली आहे. मुंबई शहराच्या या केंद्राचे काम उत्कृष्टपणे चालू असून त्यास शहरातील सर्व मान्यता प्राप्त शासकीय, महानगर पालिका, खाजगी रुग्णालयाचे सहकार्य मिळत आहे. या केंद्राच्या समितीमध्ये शहरातील सर्व मान्यता प्राप्त रुग्णालयाचे वैद्यकीय अधिक्षक, संचालक किंवा कार्यकारी अधिकारी हे सभासद असून त्यांच्यामार्फत अध्यक्ष व सचिव निवडला जातो. सध्या या केंद्राचे कार्यालय सायन रुग्णालय आहे व त्यांच्याकडे अंदाजे ८०० पेक्षा जास्त रुग्णांनी अवयव मिळण्यासाठी नोंदणी केली आहे.

• **महाराष्ट्र कॉन्फडरेशन ऑफ ऑर्गन ट्रान्सप्लान्ट समिती :-**

या समितीची स्थापना राज्य शासनाने शासन निर्णय दिनांक ०९ जुलै, १९९९ नुसार केली आहे. सदरची समिती ही अवयव दानासाठी रुग्णालयास व रुग्णास येणा-या अडीअडचणीवर मार्गदर्शन करण्यासाठी स्थापन केलेली आहे. यास्तव मृत व्यक्तित्तेचे अवयवदान कार्यक्रमास चालना देण्यासाठी सदरची समिती प्रयत्न करते. सचिव वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग हे या समितीचे अध्यक्ष असून संचालक, वैद्यकीय शिक्षण हे सदस्य सचिव आहेत.

राज्यामध्ये ६ महसुली विभागामध्ये प्रत्येकी एक प्राधिकार समिती असून या सर्व समित्यांचे अध्यक्ष (अधिष्ठाता) हे (MCFOT) या समितीचे सभासद आहेत. या समितीचे एकंदरीत २० सभासद आहेत.

(क) **विभागाने निश्चित केलेले महत्वाचे धोरण :**

- १) सर्व वैद्यकीय महाविद्यालयांमध्ये ई-लायब्रेरी व मेडिकल एज्युकेशन टेक्नॉलॉजी सेल स्थापन करणे
- २) सर्व वैद्यकीय महाविद्यालये व रुग्णालयांमध्ये सेंट्रल क्लिनिकल लॅबोरेटरीची स्थापना करणे.
- ३) सर्व वैद्यकीय महाविद्यालये व्हिडीओ कॉन्फरन्सिंग जोडणे.
- ४) जिल्हा दत्तक योजने अंतर्गत शासकीय, खाजगी आणि अभिमत या वैद्यकीय आणि दंत महाविद्यालयांच्या मदतीने प्रत्येक जिल्ह्याकरीता जास्तीत जास्त वैद्यकीय सेवा पुरविण्याकरीता महाविद्यालयांची निवड करणे.
- ५) राज्यात ज्या जिल्ह्यांमध्ये शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालये अस्तित्वात नाही, अशा सर्व जिल्ह्यांमध्ये खाजगी भागीदारीतून आरोग्य सेवा संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील जिल्ह्या रुग्णालयास संलग्नित वैद्यकीय महाविद्यालय स्थापन करणे.

विभागाची विकास योजना :-

- १) वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, मुंबई या विभागास १२ व्या पंचवार्षिक योजनेसाठी रु.१४८८७४.२८ लक्ष इतका नियतव्यय मान्य
- २) त्यापैकी सन २०१२-१३ ते २०१५-१६ या कालावधीकरीता एकूण रु.११८२९४.७८ लक्ष इतका नियतव्यय मंजूर.
- ३) सन २०१६-१७ साठी नियोजन विभागाने मंजूर केलेला नियतव्यय रु.३०५७९.५० लक्ष असून त्यापैकी रु.२३२२२.४६ लक्ष इतके अनुदान अर्थसंकल्पीत झाले असून, त्यापैकी रुपये ७३६७.०४ लक्ष नियतव्यय अर्थसंकल्पीत होणे शिल्लक आहे.

अर्थसंकल्पीय अनुदानाची स्थिती : (रूपये हजारात)

योजना	२०१-१४		२०१४-१५		२०१५-१६		२०१६-१७
	मंजूर अनुदान	प्रत्यक्ष खर्च	मंजूर अनुदान	प्रत्यक्ष खर्च	मंजूर अनुदान	प्रत्यक्ष खर्च	मंजूर
योजनेतर	१९८२२५३५	१९८२२५३५	२०७९८१९१	१९१२४१७०	२२४१२४८५	२०५७१४६१	२३९२६२५७
योजनांतर्गत	३१७३८९७	३१७३८९७	४१२९००७	४१२९००७	५७०२६७०	३१५४६९७	१०३४०६६१

१) नवीन शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयांची स्थापना :

प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये नवीन शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय सुरु करण्याचा शासनाचा मानस असून जळगांव व सातारा महाविद्यालयास शासनाची मान्यता झालेली असून कार्यान्वित होण्याची कार्यवाही सुरु आहे. सुरु केलेले असून इतर जिल्ह्यांमध्ये महाविद्यालय स्थापनेबाबत प्रयत्न सुरु आहे.

२) रुग्णालयातील कारभारासंदर्भात सल्लागार समिती :

वैद्यकीय शिक्षण विभागाच्या अखत्यारितील महाराष्ट्रातील शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व संलग्नित रुग्णालयाकरीता अभ्यागत मंडळाची स्थापना करण्यासंदर्भात शासन निर्णय क्रमांक अभ्यास १००७/प्र.क्र.२६८/वैसेवा-३, दिनांक ३० जानेवारी, २०१० अन्वये शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयाच्या अधिपत्याखाली संलग्नित रुग्णालयात अभ्यागत मंडळाची रचना करण्यासंदर्भात मार्गदर्शक तत्वे नमूद केली आहेत. त्यानुसार मा.मंत्री (वै.शि.) व त्या त्या जिल्ह्याच्या पालक मंत्र्यांच्या सल्ल्याने तसेच काही सदस्यांच्या त्यांच्या हुद्दयाने केल्या जातात. वैद्यकीय शिक्षण विभागांतर्गत कार्यरत असलेल्या रुग्णालयावर अभ्यागत मंडळाची पुर्नरचना करणे बाबतचे निर्णय शासन स्तरावरून घेतले जातात.

महात्मा ज्योतीबा फुले जन आरोग्य योजना :-

सन १९९९ पासून राज्यात जीवनदायी आरोग्य योजना कार्यान्वित होती तथापि या योजनेचा विस्तार करावा अशी जनता तसेच लोकप्रतिनिधींची मागणी होती. या सर्व बाबींचा विचार करून महाराष्ट्र शासनाने राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना कार्यान्वित करण्याचा निर्णय घेतला. त्यानुसार दिनांक ३१ मे, २०११ (पहिला टप्पा आठ जिल्ह्यांकरीता) सुरु करण्यात आली व तदनंतर दिनांक २१ नोव्हेंबर, २०१३ पासून संपुर्ण राज्यभरात सुरु आहे.

महाराष्ट्र राज्यातील द्वारिद्रय रेषेखालील व द्वारिद्रय रेषेवरील कुटुंबासाठी विमा कंपनीच्या सहभागाने ९७२ मेडीकल प्रोसिजर्सचा समावेश करून राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना सुरु करण्यास सार्वजनिक आरोग्य विभागाने शासन निर्णय क्र.रागायो-२०१०/प्र.क्र.२४०/आरोग्य-६, दिनांक ३१ मे, २०११ अन्वये मंजुरी दिलेली आहे. तसेच १२१ पाठपुरावा सेवा यांचा योजनेत समावेश केलेला आहे.

सदर योजनेची प्रमुख उद्दीष्टे पात्र लाभार्थींना कोणत्याही प्रकारचा खर्च न करता वैद्यकीय सहाय्य उपलब्ध करून देणे व पात्र लाभार्थींना तातडीच्या प्रसंगी गुणवत्तापूर्ण सेवा मिळणे हा आहे. या योजनेत ना-कान घसा शस्त्रक्रिया, स्त्रिरोगशास्त्र व प्रसुतीशास्त्र शस्त्रक्रिया यासारख्या सर्वसामान्य शस्त्रक्रियेपासून ते मेंदूच्या शस्त्रक्रिया, कर्करोगावर औषधोपचार, कर्करोगावर किरणोपचार, प्लास्टिक सर्जरी, मूत्रपिंडाचे आजार, आर्दीसारख्या ३० पेक्षा जास्त उपचारपद्धती प्रामुख्याने समाविष्ट केलेल्या आहेत.

रा.गा.जी.आ. योजनेअंतर्गत क्लेम्सच्या माध्यमातून जमा होणाऱ्या अनुदानाकरीता शासनाचे पत्र क्रमांक संकीर्ण २०१२/प्र.क्र.११७/प्रशा-२, दिनांक २५.७.२०१२ अन्वये स्वतंत्र बँक खाते उघडयास अनुमती प्रदान केलेली आहे. त्यानुसार सर्व संबंधीत अधिष्ठातांनी रा.गा.जी.आ.योजनेकरीता प्राप्त होणाऱ्या अनुदानासाठी स्वतंत्र बँक खाते उघडलेले असून, सदरहू खात्यातून होणाऱ्या खर्चाची कार्यवाही संबंधीत संस्थेडून करण्यात येत आहेत.

टिप :-

- शस्त्रक्रियेसाठी किंवा कोणत्याही रुग्णोपचारसाठी आवश्यक असलेले साहित्य/औषध/कॉन्ट्रास्ट व इतर वस्तू/साधनसामुग्री ही रुग्णांनी आणावयाची आहे. वरील शुल्कदरात त्यांचा समावेश नाही.
- वेगवेगळ्या तपासण्या/चाचण्या/शस्त्रक्रिया/उपचार या जरी एखाद्या विषयामध्ये/विभागामध्ये शुल्कासाठी दर्शविलेल्या असतील तर तेच दर इतर विभागामध्ये त्याच तपासण्या/चाचण्या/ शस्त्रक्रिया/उपचार यांना लागू होतील.
- अतिदक्षता विभागाचे रुग्णशुल्क पान क्रमांक ४ वर दर्शविलेले आहे. यामध्ये वैद्यकीय अतिदक्षता विभाग, क्रिटिकल केअर युनिट तसेच इतर सर्व विभागाचे अतिदक्षता विभागाचा समावेश आहे. यात सेमी आय.सी.यु.चा पण समावेश होतो.
- नर्सिंग होम/पेड वॉर्ड/स्पेशल रुम कक्षातील साईड रुम इत्यादी कक्षातील रुग्णांच्या एकूण शुल्क रक्कमेमध्ये कुठल्याही प्रकारची सवलत देण्याचे अधिकार संस्थेतील अधिष्ठाता/अधिक्षक किंवा इतर कोणत्याही अधिका-यांना नाहीत. ज्या रुग्णांना शासकीय नियमाप्रमाणे निःशुल्क सेवा मिळण्याची सवलत आहे अशा रुग्णांनी नर्सिंग होम/पेड वॉर्ड/स्पेशल रुम इत्यादी ठिकाणी रुग्ण सेवा घेतल्यास ते सर्व प्रकारच्या शुल्कास पात्र होतील.
- शासन निर्णय क्रमांक. एमआयएस-२००१/१२५३/सीआर-१९८/प्रशा-२ दि.१०/०८/२००१ अन्वये शासकीय कर्मचारी व त्यांचेवर अवलंबित असलेले कुटुंबिय, मानसिक वैद्यकीय अधिकारी व शासकीय रुग्णालये व दवाखान्यातील परिचर्या कर्मचारी वर्ग, वैद्यकीय व निमवैद्यकीय तसेच व्यवसायोपचार व भौतिकोपचार विद्यालयामध्ये शिक्षण घेत असलेले विद्यार्थी, न्यायाधिकांच्या आदेशान्वये स्थानबध्द व्यक्ती संग्राम सै निक व त्यांचे कुटुंबिय, न्यायवैद्यकीय प्रकरणातील औषधोपचारासाठी पाठविण्यात आलेल्या व्यक्ती व न्याय चौकशी अधिन कैदी, पोलिसांतर्फे येणा-या मेडिको लिगल केसेस, सुधार गृहातील रुग्ण, कृष्ठीरोग मंडळाकडून येणारे रुग्ण, महिला सुधारगृहातर्फे येणारे रुग्ण, नागरी विभागातील बेवारशी मुले, आश्रमशाळेतील मुले, सभापती, मंत्री, आमदार, खासदार, न्यायाधिश आणि माजी आमदार यांना सदर रुग्ण नोंदणी शुल्कामध्ये सूट देऊन उर्वरित रुग्णालयांकडून नोंदणी शुल्क आकारण्यात येते.

- दारिद्र्य रेषेखालील (बीपीएल) मर्यादेतील सर्व व्यक्ती (अशा व्यक्ती/कुटुंब ज्यांचा दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबाच्या यादीमध्ये समावेश असल्याबाबतचा सक्षम प्राधिका-यांनी दाखला आहे.)
- शासनाच्या अंत्योदय अन्न योजनेतील लाभार्थी, अन्नपूर्णा योजना शिधापत्रिकाधारक.
- स्वातंत्र्य सैनिक, बॉम्बस्फोट दुर्घटनाग्रस्त, दहशतवादी हल्ले दुर्घटनाग्रस्त व्यक्ती.
- क्षयरोग, पक्षाघात, प्रमस्तिष्कघात, एडस (एचआयव्ही+ve) कृष्णरोग, सिकलसेल रुग्ण मानसिक असमर्थ (मेंटल रिटायर्ड), हिमोफिलीया, थॅलेसिमिया रुग्ण व सार्वजनिक आरोग्य विभागाने निश्चित केलेल्या दुर्धर आजारामुळे स्वतःचा चरितार्थ चालवू न शकणारे स्त्री, पुरुष व बालके.
- निराधार पुरुष /महिला / तृतीयपंथी, निराधार विधवा, घटस्फोट प्रक्रियेतील व घटस्फोट झालेल्या परंतु पोटगी न मिळणा-या किंवा कुटुंबाचे उत्पन्न प्रतिवर्षी रुपये २१,०००/- पर्यंतच्या उत्पन्न मर्यादेपेक्षा कमी पोटगी मिळणा-या महिला, परित्यक्त्या, देवदासी, अत्याचारित महिला व वेश्या व्यवसायातून मुक्त केलेल्या महिला.
- आत्महत्या केलेल्या शेतक-यांचे कुटुंब (कुटुंबाचे उत्पन्न प्रतिवर्षी रुपये, २१,०००/- पर्यंत) किंवा कुटुंबाचे नाव दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबाच्या यादीत समाविष्ट असल्यास असे कुटुंब.
- अनाथ मुले (१८ वर्षाखालील)
- सामाजिक न्याय विभागाच्या सामाजिक अर्थसहाय्य योजनेतर्गत असलेल्या श्रावणबाळ सेवा राज्य निवृत्ती योजनेतील वय वर्षे ६५ व त्यावरील लाभार्थी.

०० ०० ०० ०० ००